

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 571/2023-36

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Prosman a Pavlovič advokátskou kanceláriou, s. r. o., Hlavná 31, Trnava, proti postupu Okresného súdu Trnava (predtým Okresného súdu Piešťany) v konaní vedenom pod sp. zn. PN-9C/263/2011 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN-9C/263/2011 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Trnava **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. PN-9C/263/2011 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie každému v sume po **2 000 eur**, ktoré im **j e** Okresný súd Trnava **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Trnava **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **560,93 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyni sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 12. októbra 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd prikázal Okresnému súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) konať bez zbytočných prietahov, priznal im primerané finančné zadostučinenie vo výške 18 000 eur a trovy konania.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 571/2023-19 zo 7. novembra 2023 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou doručенou Okresnému súdu Piešťany 4. novembra 2011 domáhali proti žalovaným, aby na vlastné náklady odstránili krytý prístrešok pevne spojený so zemou železnou konštrukciou a postavený na parcele vo vlastníctve sťažovateľov, ďalej aby na vlastné náklady uviedli do pôvodného stavu izolačný múrik rodinného domu sťažovateľov a aby na vlastné náklady uviedli do pôvodného stavu múrik predzáhradky rodinného domu sťažovateľov, a náhrady trov konania.

4. Okresný súd Piešťany rozsudkom č. k. 9C/263/2011-615 z 15. augusta 2018 [ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie“ (takmer po 7 rokoch)] rozhodol, že žalovaní sú povinní spoločne a nerozdielne na vlastné náklady odstrániť časť krytého prístrešku pevne spojeného so zemou, a to v časti, ktorá je postavená a presahuje do parcely vo vlastníctve sťažovateľov. Vo zvyšku Okresný súd Piešťany žalobu zamietol a sťažovateľov zaviazal žalovaným nahradiť trovy konania v rozsahu 1/3.

5. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací rozsudkom č. k. 9Co/35/2019-844 z 25. februára 2020 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom I. výroku potvrdil a napadnuté výroky II, III, V zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Piešťany na ďalšie konanie a nové rozhodnutie z dôvodu zistenia závažných nedostatkov.

6. Po vrátení veci Okresnému súdu Piešťany sa prvé pojednávanie konalo až 11. apríla 2022 a bolo odročené na 6. jún 2022. Uvedené pojednávanie bolo následne zrušené z dôvodu preloženia zákonnej sudkyne. Ďalšie pojednávanie nariadené na 2. marec 2023 bolo zrušené z dôvodu zmeny zákonnej sudkyne a kolízie už nariadených termínov novej zákonnej sudkyne.

7. Účinnosťou zákona č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov v znení zákona č. 398/2022 Z. z. a zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 398/2022 Z. z. bolo zavedené nové usporiadanie súdov, v dôsledku čoho od 1. júna 2023 došlo v súdnom konaní k presunu spisu z Okresného súdu Piešťany na okresný súd.

8. Sťažovatelia prvýkrát podali sťažnosť na prieťahy v konaní na Okresnom súde Piešťany 29. septembra 2015, ktorá bola vyhodnotená ako opodstatnená. Z dôvodu nečinnosti okresného súdu pristúpili sťažovatelia 11. júla 2023 opakovane k podaniu sťažnosti predsedovi okresného súdu, ktorá bola rovnako posúdená ako opodstatnená.

9. Sťažovatelia považujú predmet konania za štandardnú súčasť rozhodovacej praxe všeobecných súdov, pričom boli plne súčinní a činnosť súdu a dĺžku súdneho konania svojím správaním žiadnym spôsobom negatívne neovplyvňovali.

10. Od začatia konania na Okresnom súde Piešťany ubehlo skoro 12 rokov, pričom 25. februára 2020 bol súdny spis vrátený po odvolacom konaní na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a 17. januára 2023 bol pridelený terajšej zákonnej sudkyňi. Samotné súdne konanie od vrátenia veci teda ku dňu podania sťažnosti trvá tri a pol roka, čo sťažovatelia považujú z ústavnoprávneho hľadiska za neakceptovateľný časový úsek predovšetkým s ohľadom na predmet konania, ktorým je ochrana vlastníckeho práva.

11. Sťažovatelia sa domáhajú ochrany svojich práv už od roku 2011, pričom obidvaja sú osobami s ťažkým zdravotným postihnutím v seniorskom veku. Nečinnosťou okresného súdu, resp. predtým Okresného súdu Piešťany nepochybne boli a v súčasnosti stále aj sú poškodzované práva sťažovateľov, čo negatívnym a neetickým spôsobom výrazne ovplyvňuje kvalitu ich života.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

12. Okresný súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že od začatia konania na Okresnom súde Piešťany ubehlo takmer 12 rokov, pričom 25. februára 2020 bol spis vrátený po odvolacom konaní na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

13. Vec síce nie je po právnej stránke zložitá, je však zložitá po skutkovej stránke, keďže tvrdenia strán sú vo vzájomnom rozpore, pričom sú preukázateľne výlučne prostredníctvom znalcov. V konaní boli dosiaľ predložené viaceré znalecké posudky a odborné vyjadrenia oboch strán sporu (vrátane sťažovateľov) a aj z tohto dôvodu došlo a dochádza k výraznému spomaleniu postupu vo veci.

14. Vo vzťahu k dĺžke konania okresný súd uviedol, že vec bola dosiaľ pridelená z rôznych objektívnych dôvodov už štvrtému sudcovi, pričom spis je mimoriadne obsiahly (má 1376 strán), čo si vždy vyžaduje dlhší čas na preštudovanie veci – až následne je možné vykonať relevantný úkon, čo je jeden z dôvodov doterajšej dĺžky konania.

15. Z pripojeného prehľadu úkonov je podľa okresného súdu zrejmé, že vo veci konal bez dlhých období nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti. Súd postupoval v zmysle príslušných procesných predpisov, jednotlivé úkony vykonával a vykonáva v primeraných lehotách.

16. S poukazom na uvedené okresný súd navrhol sťažnosť zamietnuť a tiež vyjadril svoj nesúhlas s priznaním primeraného finančného zadosťučinenia (18 000 eur), ktorého výška je s ohľadom na okolnosti prípadu, dĺžku napadnutého konania a význam sporu pre sťažovateľov zjavne neprimeraná, evokuje snahu o získanie majetkového prospechu sťažovateľmi.

II.2. Replika sťažovateľov:

17. Sťažovatelia vo svojej replike uviedli, že tvrdenie porušovateľa o skutkovej zložitosti veci pre rozporuplnosť tvrdení považujú za irelevantné, keďže rozpor medzi tvrdeniami strán je nielen bežnou súčasťou súdnych konaní, ale predstavuje základ na začatie akéhokoľvek súdneho konania. Zisťovanie vecnej stránky na základe vykonaných dôkazov je fundamentálnou úlohou prvostupňového súdu, na ktorom začalo konanie už 4. novembra 2011, a preto bez ohľadu na rozpor v tvrdeniach strán a rozsiahlosť spisového materiálu je podľa sťažovateľov neprípustné, aby sa viac ako 12 rokov domáhali súdnej ochrany.

18. Podľa sťažovateľov porušovateľ vo vyjadrení neuvádza žiadne nové skutočnosti, pričom fakticky nepopiera, že k prietahom v konaní došlo, výlučne objasňuje objektívne dôvody, ktoré vzniknuté prietahy spôsobili.

19. Vyjadrenie porušovateľa k primeranému finančnému zadosťučineniu sťažovateľa dôrazne odmietajú a považujú za nedôstojné zo strany konajúceho súdu. Sťažovatelia sú osoby v seniorskom veku, ktoré celý život poctivo pracovali, a rozhodne nie je ich cieľom obohacovať sa takýmto spôsobom.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

20. Sťažovatelia ústavnou sťažnosťou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, v ktorom vystupujú v procesnom postavení žalobcov a domáhajú sa ochrany svojho vlastníckeho práva.

21. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želaného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 295/2019).

22. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza

zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Úlohou ústavného súdu bolo v danom prípade posúdiť, či v napadnutom konaní došlo k vzniku priet'ahov, či ich vznik bol spôsobený primárne postupom okresného súdu alebo na ich vznik mal vplyv aj postup samotných sťažovateľov, ako aj to, aký vplyv na priebeh napadnutého konania mala samotná povaha prejednávanej veci.

23. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o žalobe sťažovateľov proti žalovaným (susedom) o ochrane vlastníckeho práva (odstránenie krytého prístrešku postaveného na pozemku sťažovateľov, uvedenie izolačného múrika rodinného domu sťažovateľov a múrika predzáhradky sťažovateľov do pôvodného stavu). Vzhľadom na povahu sporu, kde nie ojedinele ide o vyhrotené susedské vzťahy, je možné priznať určitú mieru skutkovej zložitosti napadnutého konania, ktorá vyplýva najmä z potreby preukazovania skutkových tvrdení prostredníctvom opakovaných znaleckých posudkov a odborných vyjadrení, ako aj rozsiahlosti súdneho spisu (1376 strán). Uvedené tak podľa posúdenia ústavného súdu zaiste do istej miery bolo objektívnym faktorom, v ktorého dôsledku došlo k predĺženiu napadnutého konania, avšak s poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania nie je ani táto okolnosť spôsobilá sama osebe v plnej miere ospravedlniť vznik a existenciu priet'ahov v konaní, ktoré nie je právoplatne skončené ani po viac ako 12 rokoch od jeho začiatku. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov.

24. V rámci posudzovania ďalšieho kritéria, a to správania sťažovateľov, ústavný súd konštatuje, že po preskúmaní predloženého spisového materiálu na strane sťažovateľov nezaznamenal správanie, ktoré by zásadne viedlo k predĺženiu napadnutého konania.

25. K tretiemu kritériu, a to postupu okresného súdu, je potrebné uviesť, že po preštudovaní okresným súdom predloženého spisového materiálu ústavný súd v napadnutom konaní identifikoval primárne jeho nečinnosť, a to v období od 15. novembra 2011 do 16. septembra 2013. Ako neefektívny postup ústavný súd vyhodnotil postup súdu v súvislosti s ustanovením znalca z odboru geodézie, ktorý od doručenia návrhu sťažovateľov 9. júla 2014 trval do 19. februára 2016, keď okresný súd uznesením znalca ustanovil, pričom v danom období súd nevykonával žiadne iné procesné úkony. Prvoinštančný súd vo veci rozhodol rozsudkom z 15. augusta 2018, proti ktorému podali odvolanie obe procesné strany. Po odvolacom konaní (potvrdený výrok I prvoinštančného rozsudku, zrušené výroky II, III a V) a vrátení veci Okresnému súdu Piešťany 30. marca 2020 súd nariadil a uskutočnil pojednávanie 16. novembra 2020 (teda nie až 11. apríla 2022, ako uvádzali sťažovatelia, pozn.), uznesením z 24. marca 2021 ustanovil znalca z odboru stavebníctva, po predložení znaleckého posudku 27. októbra 2021 uskutočnil pojednávanie 13. decembra 2021 a následne 11. apríla 2022. Ďalšie pojednávania nariadené na 6. jún 2022 a 2. marec 2023 sa neuskutočnili z dôvodov na strane súdu a okresný súd bol nečinný. Až 14. novembra 2023 súd nariadil ďalší termín pojednávania na 14. marec 2024 po tom, ako na základe jeho výzvy sťažovatelia oznámili, že netrvajú na novom znaleckom dokazovaní.

26. Na včasnosť vybavenia veci mala evidentne negatívny dopad aj opakovaná zmena zákonného sudcu (v súčasnosti je vec pridelená štvrtému zákonnému sudcovi, pozn.). Ústavný súd ustálene judikuje, že opakované zmeny zákonného sudcu, ktoré spomaľujú konanie z dôvodu, že nový sudca sa prirodzene musí s vecou oboznámiť, však štát nezbavujú jeho povinností týkajúcich

sa požiadavky primeranej lehoty (II. ÚS 444/2014, III. ÚS 179/2022). Pre úplnosť ústavný súd konštatuje, že obdobie, počas ktorého sa súdny spis nachádzal na krajskom súde (od 12. februára 2019 do 30. marca 2020), nemožno pričítať na vrub nečinnosti alebo neefektívnemu postupu okresného súdu, a to aj napriek tomu, že krajský súd rozsudok okresného súdu čiastočne zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

27. S poukazom na obdobia nečinnosti, ako aj nie dostatočne efektívnej činnosti okresného súdu, celkovú dĺžku napadnutého konania, berúc do úvahy aj predsedom Okresného súdu Piešťany (v roku 2015) a predsedom okresného súdu (v roku 2023) konštatovanú opodstatnenosť sťažností sťažovateľov na prieťahy v konaní, ústavný súd v danej veci dospel k záveru, že prieťahy v napadnutom konaní boli v rozhodujúcej miere spôsobené práve postupom okresného súdu, ktorý dosiaľ vo veci vydal jedno meritórne rozhodnutie, ktoré bolo odvolacím súdom potvrdené len čiastočne (vo vzťahu k žalovaným uloženej povinnosti na vlastné náklady odstrániť časť krytého prístrešku), napriek tomu, že konanie trvá viac ako 12 rokov.

28. Po zhodnotení všetkých okolností tak ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie trpí prieťahmi, ktoré idú primárne na vrub postupu okresného súdu. Okresný súd nepostupoval v napadnutom konaní v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho prerokovania a ukončenia sporu. Ústavný súd preto dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

29. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, okresnému súdu prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

30. Ústavný súd sa zaoberal aj žiadosťou sťažovateľov o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. Sťažovatelia požadovali priznanie zadost'učinenia vo výške 18 000 eur, ktoré odôvodňovali primárne poukazom na celkovú dobu napadnutého konania, ktorá ovplyvňuje kvalitu života sťažovateľov v seniorskom veku s ťažkým zdravotným postihnutím.

31. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie

finančného zadosťučinenia, pričom pri jeho určení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

32. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania v trvaní 12 rokov, ako aj ústavným súdom už popísané obdobia nečinnosti okresného súdu. Ďalšou zásadnou okolnosťou však je, že okresný súd vo veci dosiaľ právoplatne nerozhodol o celom uplatnenom nároku a jeho činnosť bola poznačená neefektívnosťou. Súčasne ústavný súd prihliadol na skutkovú zložitost' sporu, a preto rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia každému v sume po 2 000 eur (bod 3 výroku nálezu).

33. Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovел tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovatelia žiadali priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

34. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 467,44 eur, čo po pripočítaní dane z pridanej hodnoty predstavuje sumu 560,93 eur.

35. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov je vo výške 104,34 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 12,52 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu). Repliku sťažovateľov ústavný súd nevyhodnotil ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie, a preto zaň náhradu trov sťažovateľom nepriznal.

36. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. januára 2024

Libor Duľa
predseda senátu